

Opslagsbog til AppWriterkompasset

Opslagsbogen til AppWriter er sammen med LST-kompasset et værktøj til læsevejledere og ordblindelærere, der hjælper elever med læse- og skriveteknologi.

1 Fokusområde   2 Indstillingsmuligheder i CD-ORD 10 og AppWriter   3 Funktioner og strategier

Indhold

Introduktion	2
Indstillinger i AppWriter	2
1) Tilpas værktøjslinje.....	2
2) Oplæsningshastighed.....	3
3) Størrelsen på grundordlisten	3
4) Minus oplæsning af værktøjslinjen	4
5) Minus oplæsning under skrivning	4
6) Tilpas stemmen	5
7) Oplæsning af ord ved indsætning.....	5
8) Stavehjælpen	5
9) Behagelig stemme.....	6
10) Ordprædiktion (Foreslå næste ord)	6
11) Tydelig udtale.....	6
Eksempler på strategier ved AppWriterbrug	7
A – Oplæsning med dobbeltklik	7
B – OCR-muligheder.....	7
C - Ordforslagslistens billedsøgningsfunktion	7
D – Slå talgenveje til og fra	7
E – Fagordlister	8
F – Jokertegn.....	8
Spørgsmålstegn ?.....	8
Stjerne *	8
G – Korrekturlæsning.....	9
H – Hør ordet inden indsætning.....	9
I – Navigationsrude (Word) og to åbne vinduer simultant	9
Navigationsrude.....	9
To åbne vinduer simultant.....	10
J – Genvejstaster	10
Navigation mellem åbne vinduer: Alt+tab	10

Introduktion

Se en introduktionsvideo til dette materiale her: <https://youtu.be/sWMgOjhm7yY>

Nedenstående er korte introduktioner til specifikke funktioner i AppWriter. AppWriter har en officiel vejledning (se <https://www.wizkids.dk/support/vejledninger/appwriter-vejledninger/>), men jeg har ønsket at lave et værktøj som tager udgangspunkt i forskellige fokusområder hos elever fremfor programfunktioner. Nedenstående har derfor fokus på at introducere specifikke løsninger som kan bruges drypvist af undervisere uden udtømmende kendskab til AppWriter.

Første afsnit handler om indstillinger i AppWriter. Andet afsnit beskriver helt kort nogle lettilgængelige og praktiske strategier for brug af AppWriter.

Vejledningen tager udgangspunkt i AppWriter til PC, men funktionerne findes også i AppWriter til Mac, AppWriters cloudversion samt AppWriter til iPad. I to sidstnævnte tilfælde skal man finde de mere avancerede indstillinger i hhv. browservinduet og tastaturet.

Venlig hilsen

Astrid Monrad, Læsevejleder og underviser på UC SYD

asmo@ucsyd.dk

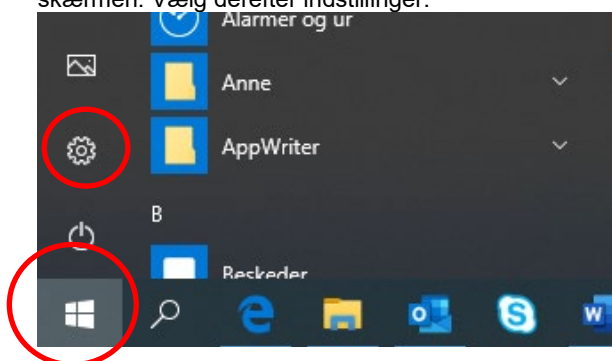
Forår 2020

Indstillinger i AppWriter

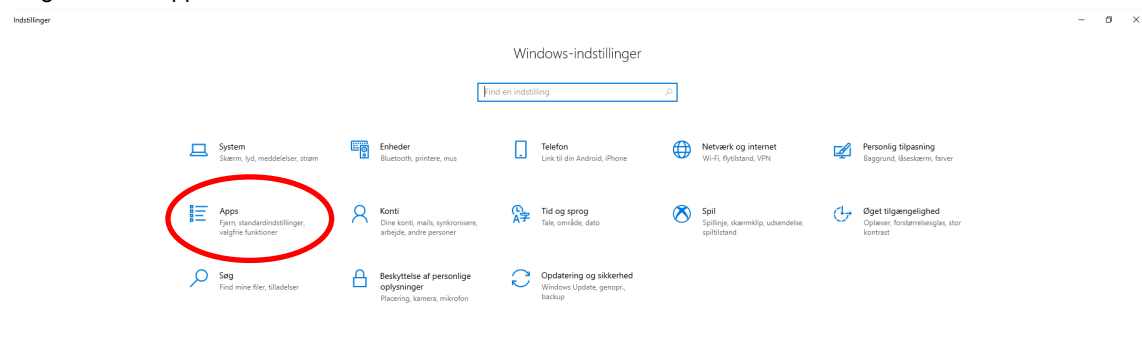
1) Tilpas værktøjslinje

AppWriter har ikke nogen indstillingsmuligheder til værktøjslinjen, men den er i forvejen temmelig overskuelig og diskret og burde genere minimalt. Derudover kan man forhindre at den starter op automatisk sammen med computeren:

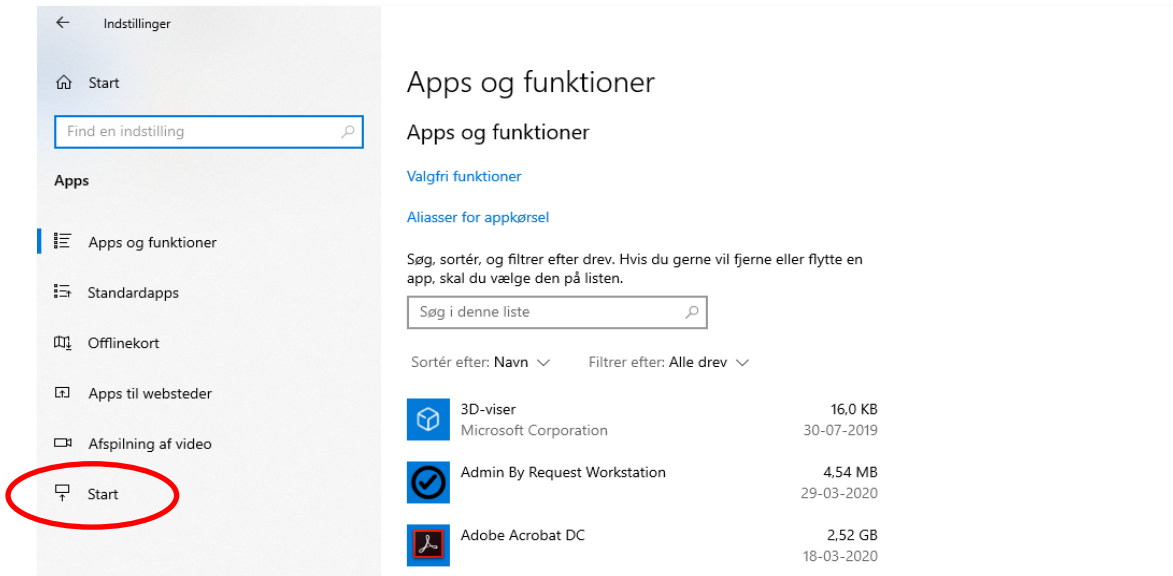
Tryk på Windows-knappen på tastaturet eller klik på Windows-symbolet i nederste venstre hjørne af skærmen. Vælg derefter indstillinger:

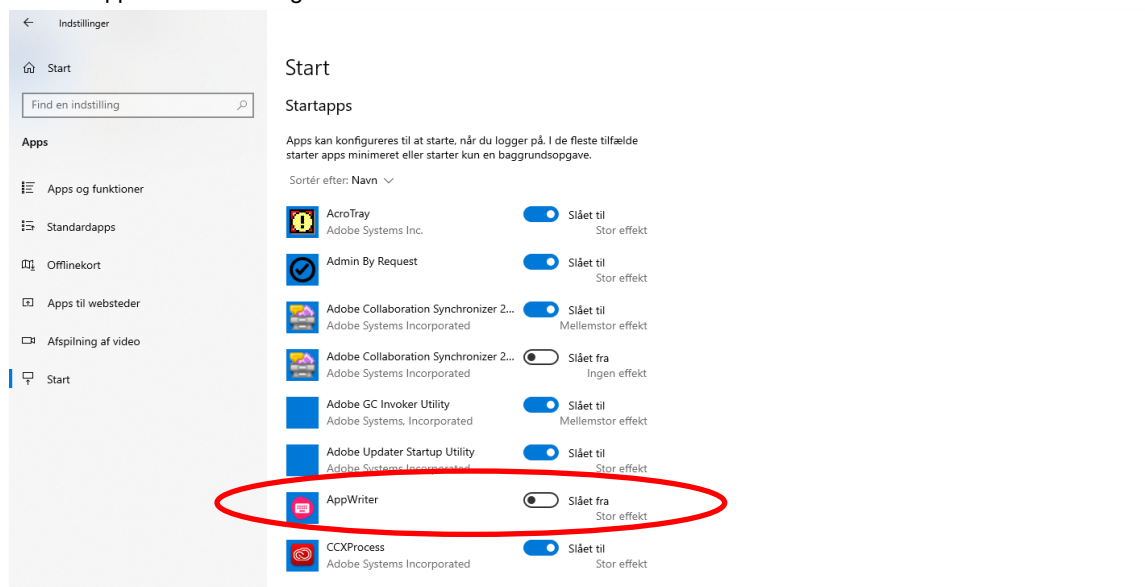
Vælg herefter 'Apps':

Vælg herefter 'Start':

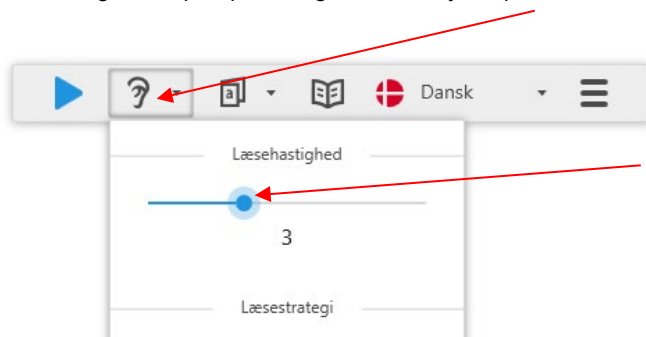

Find nu AppWriter i listen og slå den fra:

2) Oplæsningshastighed

Juster hastigheden på oplæsningen ved at trykke på billedet af et øre og trække i "dimsen":

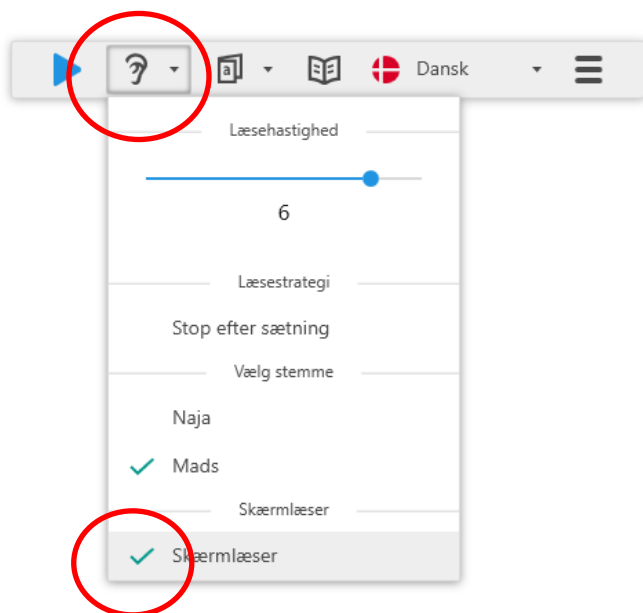
Oplæsningen stopper når man trykker på øret og starter igen når man har valgt en ny hastighed. Eleven kan have brug for hjælp til at vurdere hvornår det giver mening at justere på hastigheden.

3) Størrelsen på grundordlisten

AppWriters grundordbog kan ikke tilpasses, men se punkt E - fagordlister.

4) Minus oplæsning af værktøjslinjen

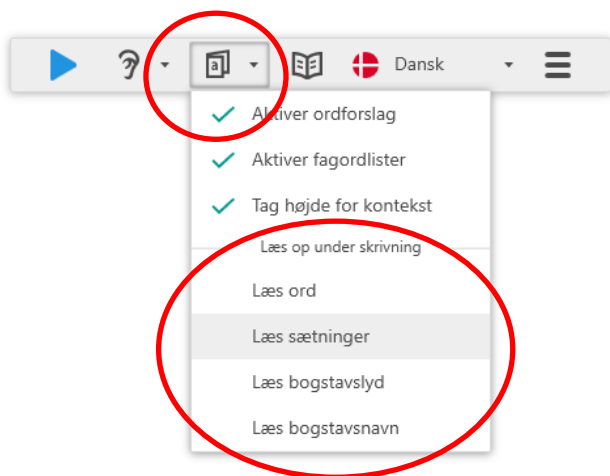
AppWriter læser ikke i udgangspunktet ting højt som man peger på med musen. Ønsker man denne indstilling, slår man skærmlæser til:

Når skærmlæser er slået til, læser AppWriter alt det højt man peger på med musen.

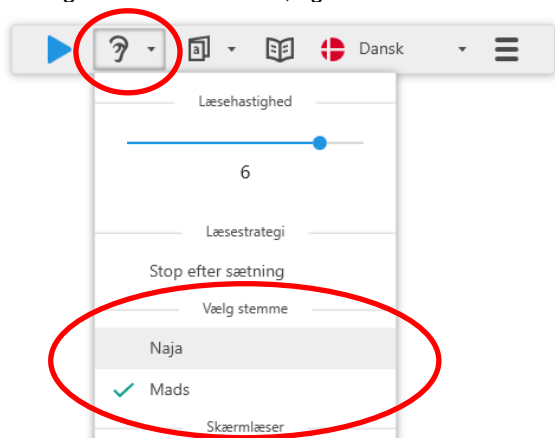
5) Minus oplæsning under skrivning

Det kan være en hjælp for nogle og en stor irritation for andre hvis AppWriter læser op mens de skriver. Man kan vælge mellem oplæsning af ord, sætninger, bogstavlyde og bogstavnavne, eller man kan slå den del af oplæsningen helt fra (så ser det ud som herunder).

6) Tilpas stemmen

AppWriters stemmer kan ikke tilpasses udover med hastighed (se 2). Til gengæld er de rigtig gode. Der er to mulige stemmer til dansk, og du skifter imellem dem sådan her:

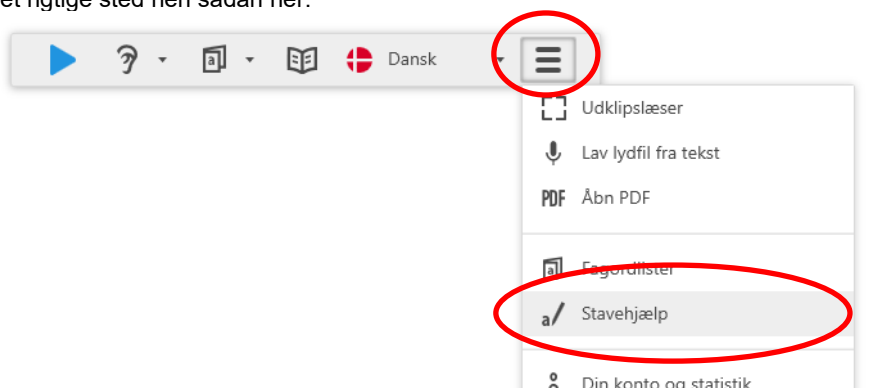

7) Oplæsning af ord ved indsætning

AppWriter kan ikke læse ord højt ved indsættelsen, så her *skal* elever vænnes til at høre ordet i ordlisten før indsætning (se punkt H).

8) Stavehjælpen

Hvis eleven har svært ved at finde de rigtige ord i ordlisten, er det vigtigt at stavehjælpen er slået til og eventuelt tilpasset. I AppWriter gøres dette i skyen så elevens indstillinger bliver gemt online. Man kommer det rigtige sted hen sådan her:

Hvis ellers du er på internettet, kommer du nu ind til denne hjemmeside:

A screenshot of the Wizkids website. The browser address bar shows 'https://account.wizkids.dk/profile/aw/spelling/ua-uk'. The page title is 'Wizkids' and the user is logged in as 'Astrid Monrad'. The page content is in Danish and shows a section titled 'Typiske fejltyper' (Typical error types). Below this, there is a table with columns for 'Fejltype' (Error type) and 'Eksempel' (Example). The table lists five error types, each with a checked checkbox and a dropdown arrow on the right.

Fejltype	Eksempel
☒ Diftong	ag-eg, ag-ej, ai-ej, ai-ig, aj-eg, aj-ej, aj-ig, eg-eg, ej-eg, ig-eg, ig-ej, au-af, au-av, av-af, av-au, g-ji, i-g, j-ji, u-v, øg-øj, øj-øg
☒ Enkelt til dobbelt konsonant	b-bb, c-cc, d-dd, f-ff, g-gg, k-kk, l-ll, m-mm, n-nn, p-pp, r-rr, s-ss, t-tt
☒ Dobbelt til enkelt konsonant	bb-b, cc-c, dd-d, ff-f, gg-g, kk-k, ll-l, mm-m, nn-n, pp-p, rr-r, ss-s, tt-t
☒ Enkeltkonsonantforveksling	b-p, d-t, t-d, c-s, s-c, g-k, k-g, k-c, p-b, s-x, x-s, z-v, g
☒ Dobbeltkonsonantforveksling	bb-pp, dd-tt, gg-kk, kk-gg, sb-sp, sd-st, sg-sk, sj-ch, gn-ng, ng-gn, nj-gn, ld-ll, ll-ld, nd-nn, nn-nd

Her kan du manuelt tilpasse den stavestøtte eleven får. Stavestøtten er det der fx gør at eleven får 'hest' frem i ordforslagslisten selvom han eller hun skriver 'hæst'.

Udover de manuelle muligheder, har AppWriter også en ret fin mulighed for at tilpasse stavehjælpen til den statistik der er blevet lavet mens eleven har brugt programmet:

The screenshot shows the 'Wizkids' account settings for spelling. It includes a list of checked categories: 'Stum konsonant - tilføjelser', 'Anden forveksling', 'Vokalforveksling', and 'Vokal a'. Below this is a section for 'ANBEFALEDE STAVEHJÆLPSREGLER' and 'Brugerdefinerede fejltypen'. A red arrow points from the text above to the 'ANBEFALEDE STAVEHJÆLPSREGLER' button, and another red arrow points from the text above to the '+ OPRET NY' button.

Endelig kan man lave sine helt egne staveregler:

For at bruge ordforslagene hensigtsmæssigt er det vigtigt at eleven er meget fokuseret på listen imens han/hun skriver et svært ord. Derudover kan man med meget stor fordel arbejde med jokertegn (se F).

9) Behagelig stemme

AppWriters stemmer er generelt behagelige og rigtig gode til generel læseforståelse. Se punkt 6 for vejledning i at skifte stemme hvis du gerne vil prøve en anden.

10) Ordprædiktion (Foreslå næste ord)

AppWriter har automatisk ordprædiktion, så den vil altid foreslå det næste ord i sætningen. Derudover kan man justere om den skal tage højde for konteksten når den gør det, eller ej:

The screenshot shows the AppWriter settings menu. The 'Tag højde for kontekst' option is circled in red, indicating it should be checked.

11) Tydelig udtale

Den eneste måde man kan få ekstra tydelig udtale i AppWriter, er ved at sætte tempoet ned, se 2.

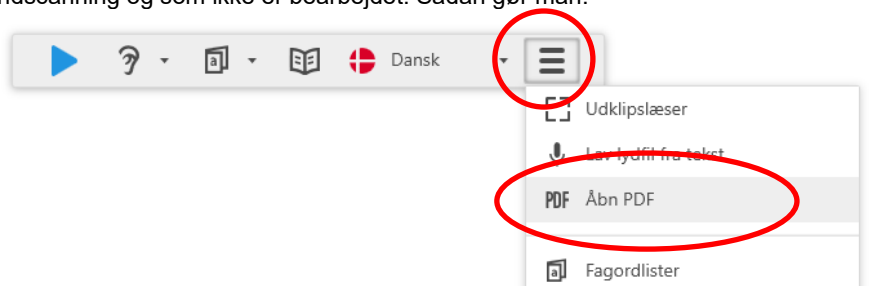
Eksempler på strategier ved AppWriterbrug

A – Oplæsning med dobbeltklik

Hvis man bare skal have læst et enkelt ord op, kan man i Word dobbeltklikke på det så det bliver markeret, og herefter trykke på 'Læs op'.

B – OCR-muligheder

Når en elev er meget afhængig af oplæsningen, er det ekstra vigtigt at arbejde med OCR-bearbejdning – det at gøre et billede af tekst til elektronisk tilgængelig tekst. Det er især relevant ved filer som er lavet ved indscanning og som ikke er bearbejdet. Sådan gør man:

Herfra finder man sin pdf-fil frem, og så gør AppWriter resten.

Hvis man har brug for at få læst noget højt fra et stykke papir kan man bruge en scannerpen eller den gratis app Google Oversæt som man kan have på sin telefon.

C - Ordforslagslistens billedsøgningsfunktion

Denne funktion findes desværre ikke i AppWriter. Det nemmeste er derfor at markere det pågældende ord og kopiere det ind i en billedsøgning.

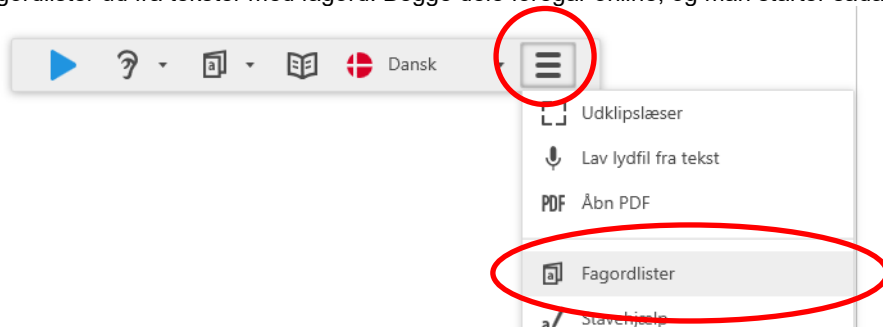
D – Slå talgenveje til og fra

I AppWriter kan man ikke som sådan slå tallene i ordforslagslisten fra, men det er heller ikke nødvendigt på samme måde som det kan være i fx CD-ord (hvor man kan komme til at sætte ord ind når man bare gerne vil skrive et tal). I AppWriter er tallene altid slået til, men til gengæld kræver de at man holder alt-tasten inde når man trykker på taltaster – ellers skriver man helt almindelige tal.

E – Fagordlister

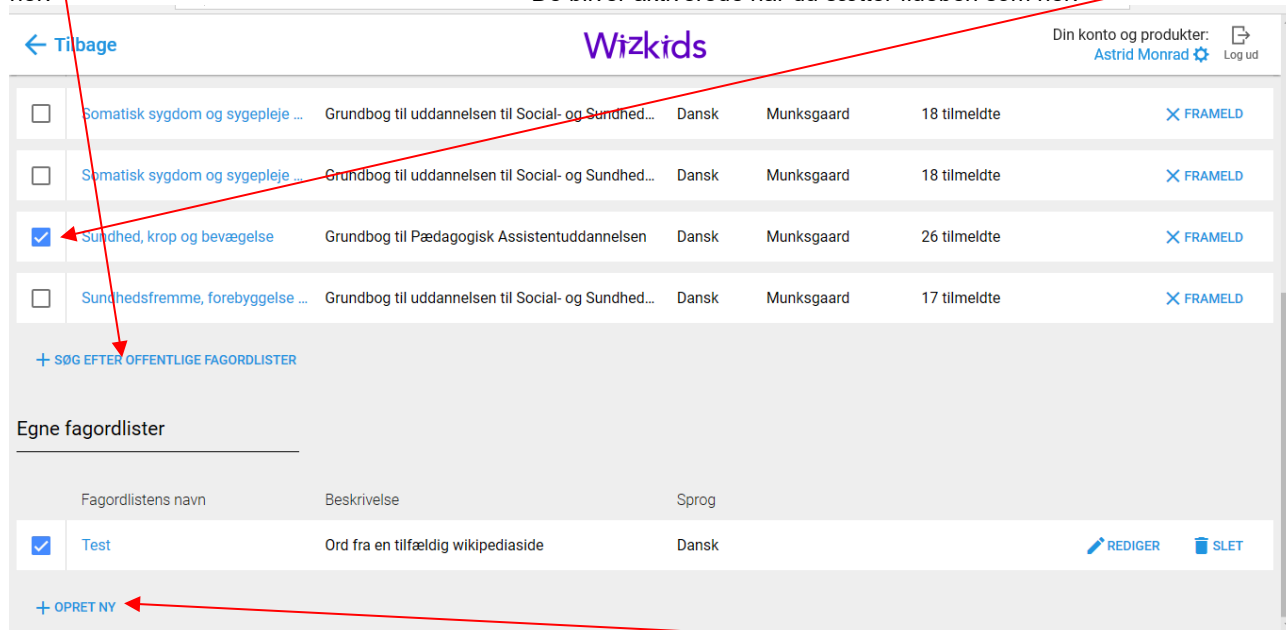
I nogle fag, især i overbygningen af grundskolen og på ungdoms- og videregående uddannelser, har man brug for fagord som ikke findes i grundordlisten. I AppWriter kan man slå fagordlister til eller lave sine egne fagordlister ud fra tekster med fagord. Begge dele foregår online, og man starter sådan her:

Du kommer nu ind til din egen hjemmeside med de fagordbøger du tidligere har fundet og evt. aktiveret. Du finder eksisterende fagordbøger ved at klikke

her:

De bliver aktiverede når du sætter flueben som her:

Hvis der ikke er nogen af de eksisterende lister der passer til behovet, kan man klikke her:

Så kan man lave sine egne ordlister, fx med tekst fra en e-bog fra Nota, om det relevante emne.

F – Jokertegn

Når man er i gang med at stave et ord og kommer i tvivl om et eller flere bogstaver, har AppWriter jokertegn man kan indsætte.

Spørgsmålstegn ?

Spørgsmålstegn er til når man er i tvivl om ét og kun ét bogstav. Skal man fx skrive 'præsident' men er i tvivl om den første vokal, kan man skrive 'pr?sident'.

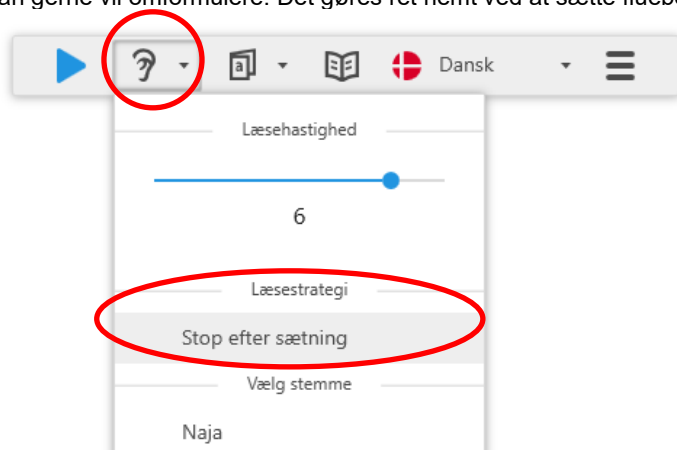
Stjerne *

Stjerne er til når man er i tvivl om flere bogstaver eller ikke ved om der er ét eller flere bogstaver i det stykke man er i tvivl om. Skal man fx igen skrive 'præsident' men er i tvivl om meget, kan man fx skrive 'pr*nt'. AppWriter finder så ord der består af 'pr'+ [hvad som helst] + 'nt'. Bemærk at 'pr*sident' også virker helt fint.

Stjernen sættes med tastaturet (den sidder som regel lige ved enter-knappen og kræver ofte at man holder shift nede).

G – Korrekturlæsning

Korrekturlæsning er når man hører sin egen tekst igennem sætning for sætning for at finde fejl eller ting man gerne vil omformulere. Det gøres ret nemt ved at sætte flueben ved denne indstilling:

Når du næste gang trykker 'læs op', stopper oplæsningen ved næste punktum, udråbstegn eller spørgsmålstegn, og cursoren flytter automatisk hen til næste sætning og er klar.

H – Hør ordet inden indsætning

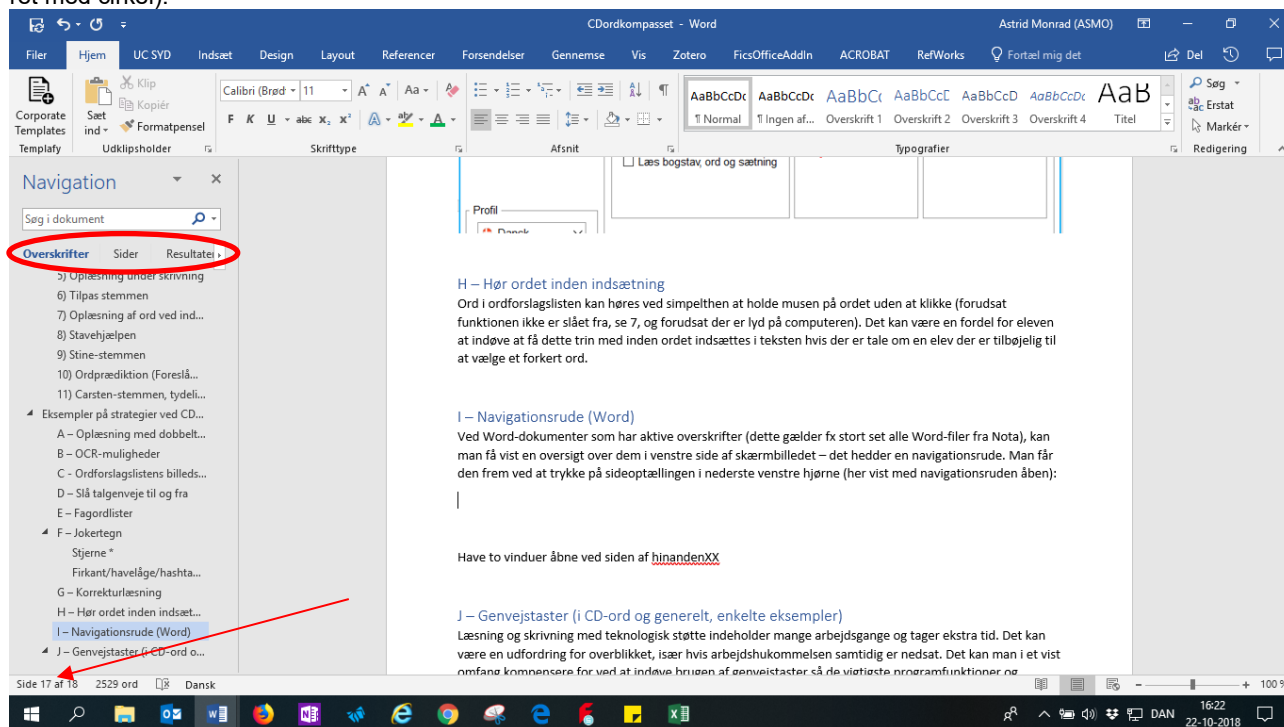
Ord i ordforslagslisten kan høres ved simpelthen at holde musen på ordet uden at klikke (forudsat der er lyd på computeren). Man kan også holde ctrl-knappen nede og bruge piletasterne op og ned.

Det kan være en fordel for eleven at indøve at få dette trin med inden ordet indsættes i teksten hvis der er tale om en elev der er tilbøjelig til at vælge et forkert ord.

I – Navigationsrude (Word) og to åbne vinduer simultant

Navigationsrude

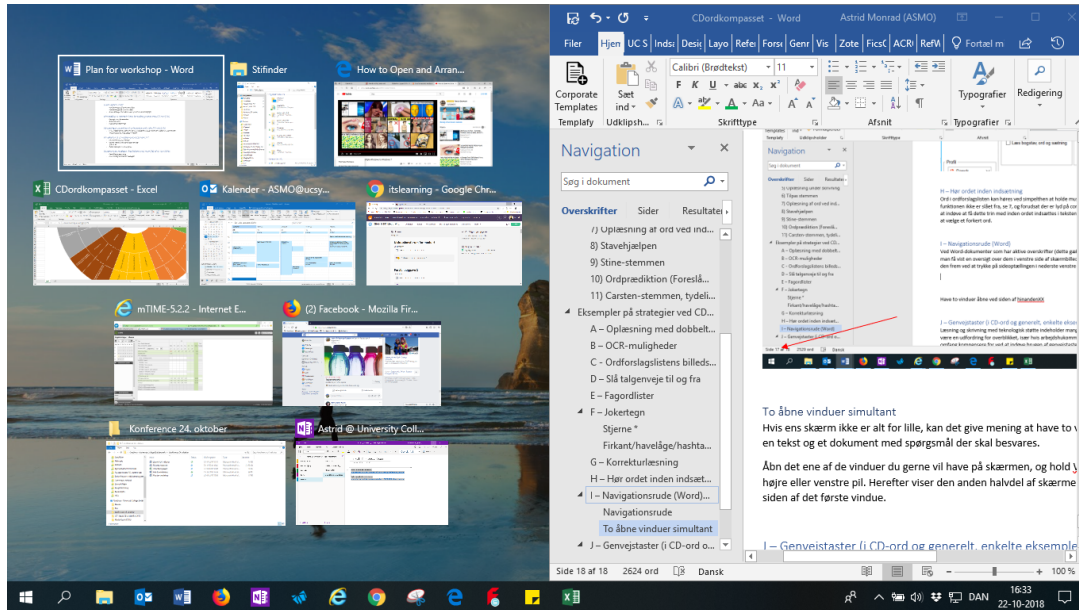
Ved Word-dokumenter som har aktive overskrifter (dette gælder fx stort set alle Word-filer fra Nota), kan man få vist en oversigt over dem i venstre side af skærbilledet – det hedder en navigationsrude. Dette kan gøre meget for en elevs mulighed for at orientere sig i en længere tekstfil. Man får navigationsruden frem ved at trykke på sideoptællingen i nederste venstre hjørne (markeret med pil). Lidt længere oppe i ruden kan man skifte mellem sidevisning, overskriftvisning og oversigt over eventuelle søgeresultater (markeret med cirkel):

To åbne vinduer simultant

Hvis ens skærm ikke er alt for lille, kan det give mening at have to vinduer åbne ved siden af hinanden – fx en tekst og et dokument med spørgsmål der skal besvares.

Åbn det ene af de vinduer du gerne vil have på skærmen, og hold Windowstasten nede mens du trykker på højre eller venstre pil. Herefter viser den anden halvdel af skærmen de vinduer du kan vælge til at ligge ved siden af det første vindue:

J – Genvejstaster

Læsning og skrivning med teknologisk støtte indeholder mange arbejdsgange og tager ekstra tid. Det kan være en udfordring for overblikket, især hvis arbejdshukommelsen samtidig er nedsat. Det kan man i et vist omfang kompensere for ved at indøve brugen af genvejstaster så fx navigation mellem åbne ruder er automatiseret.

Der er mange andre nyttige genvejstaster. Se et udvalg her: <https://www.itucation.dk/nyttige-genvejstaster-til-windows-10/>

Navigation mellem åbne vinduer: Alt+tab

Man kan skifte mellem de åbne vinduer på computeren ved at holde alt nede og trykke på tab (tabulator-knappen, den med to pile) en eller flere gange. Især nyttig når man skal skifte meget mellem to forskellige vinduer.